

sòlida i antiga que en castellà, el major allunyament geogràfic de Bordeus i dels altres centres fluvials occitans no afavoreix tampoc la idea d'un occitanisme.

Les raons de pes solament podrà dar-les un ic-tíbleg que examini bé si ha, si no identitat, almenys gran semblança entre el peix castellà-aràbic i el català-occità. Si el nostre és l'*alburnus lucidus* i de color argentat, Huerta (segons Eguilaz) diu que l'*albur* és el fr. *gardon*, que segons Littré és el *leuciscus idus*,¹⁰ i el saintongeais *aubourne* és el *leuciscus vulgaris*: els noms savis confirmen doncs que tots són peixos blancs o brillants-blanquinosos; segons Palay el gc. *aubour* és la *vandoise* —cèlt. VINDISIA 'blanquejant'— «poisson blanc, blanchar». La *Nomenclatura Ictiológica* de Lozano (Md., 1963) no dóna dades del cat. *albor*, si bé aporta molta confirmació (§§ 264-8) de la identitat del cast. *albur* i de l'àr. *bûri* (Tunis, Egipte) amb el nostre *llis(er)a* i *mújol*.

¹ Car allí pren secundàriament els sentits de 'peripècia decisiva en els jocs de cartes', 'contingència de què depèn un èxit', dels quals podem deduir fins a quin punt era popular i conegut aquest nom de peix. Per a la certitud de la identitat dels dos mots, veg. la demostració en el meu diccionari, l. c. ²⁰ i iv, 910b9-21, i per als usos americans del figurat, cf. Fdo. Ortiz, *Catauro*, 237. —² Per al mot gascó cf. encara Rolland, *Faune Pop.* III, 142; Ant. Thomas, *Rom.* xxxiii, 139; xxxv, 254. Per a l'arabisme, Dozy, *Gloss.*, 74.

Alborç, *alborcer* (-rs, -rser), V. *arboç* *Albornús*, V. *barnús* *Alboroc*, *alboloc* (d'on potser el top. *L'Aroc*, de Torís), V. DCEC (ALBOROQUE) (I, 88, i DECH) *Alborot*, *alborotar*, V. *avalotar*, *esvalotar* *Albors*, -orser, V. *arboç* *Albre*, *albreda*, *albrer*, V. *arbre*

ALBUDECA, 'espècie de meló', de l'àr. *buṭṭāḫba*, diminutiu de *baṭṭāḫba* 'mena de meló o síndria d'escàs valor'. □ 1.ª doc.: 1252.

En la Lleuda de Tortosa (que després passà a Cotlliure): «quintal de grans de carabasses, o de cogombres o d'albudeques, dos diners» (RLR IV, 251; Capmany). També s'hi reporta Eiximenis com a producte valencià: «albergínies, melons, *albudeques*, cogombres» (*Regim.*, 26). I figura des dels reculls més antics del lèxic: en el *Liber Eleg.* de Joan Esteve (*DAG.*) i en OPOU: «*albudeca*: pepo, anguria» (*TbPu.*, 48a). Amb caràcter figurat s'usa *budeca* a Mallorca per a «muchacho» (Amengual) amb un valor insultant o com a sinònim de *caganiu*, i és el mateix mot, com ja se n'adonà Blondheim (*Rom.* XLIX, 31-32; Tallgren, *NphMgn.* XXI, 149, anava desorientat). Cf. Steiger, *Contr.*, 233, i veg. DCEC I, 91. Car hi ha un cast. *albudeca* però és manlleu del nostre mot, i Laguna, Covarrubias i el *DAut.* com a nostre el donen més que castellà. Del català ve també el gironí *aoubièque* «sorte de petite calebasse de la grosseur d'une orange» (Moureau) i un arag. ant. *budefa* (en el

ms. P del *Libro de Alex.*, 792b). La forma pròpiament castellana és *badea*, judco-cast. *bateha* (Blondheim), port. *pateca* (Schuchardt, *Wiener Sitzber.* CXXII, xii, 56-57n.).¹

¹ Com que no ens toca esbrinar l'etimologia del mot aràbic, que ni improbable ni ben clar que sigui semític, em limito a assenyalar la imprecisa semblança amb el persa clàssic *bağča* 'melonar, camp de melons', d'on avui persa *bāgče*, tàdjik *boğča*, rus *bağča* (Oranski, *Vvedénie v Iransk. Filol.*, 285n.2).

ALBUFERA, de l'àr. *buḫāira*, 'estany, estanyol', dim. de *bahr* 'mar'. □ 1.^a doc.: 1315.

En la llista de Rendes reials Dellà Xúquer «Sobre la quinta del peix, per guarda de la devesa e de la *albufera*» (*CoDoACA* xxxix, 95). Si no m'enganyo, no fa referència a la valenciana la *Crònica* de Jaume I, o bé no n'usa el nom (ni quan parla del setge de València i de la presa de Silla, § 263). Amb un valor ben general se'n serveix Ausiàs «si com la mar un punt no se n'altera / si hom ne trau una gran *albufera*» (*NCl.* cxvi, 140). En castellà apareix *albufera* des de les *Partidas*, la 1.ª *CrónGral.*, la *GraEstoria* (DCEC I, 91), la *GrConqUltr.* (Rivad., 313) i en Juan Manuel: «el rey preguntó por qué lloraba et ella dixo --- por le fazer plazer, mandó el rey fenchir de agua rosada aquella grand *albufera* de Córdoba en logar de agua, et en lugar de lodo fízola fenchir de açúcar et de canela ---» (*Conde Lucanor*, ed. H. Ureña, 143); la forma *albufera* del castellà modern és catalanisme (a l'E. Mitjana la *f* era mera gràfica). Port. *albufeira*. Avui és molt popular pertot la forma *bufèra*, no sols a Mallorca, car fins la d'Elx és tant o més corrent que es digui així. A part de les grans i més conegudes n'hi ha moltes d'escassa importància, en el País Valencià, quasi sempre dites localment *La Bufera*, si bé en part són petits noms de lloc (Almudaina) o indrets avui assecats (Benilluc, 1963).

⁴⁰ DERIV.: *Bufereta* mall. *Albuferenc* 'bot que va amb perxa per l'Albufera de València (a diferència del *rvatxol*, que circula amb motor)' [El Palmar, 1962].

Albugini, *albugo*, *album*, *àlbum*, *albumen*, *albúmina*, *albuminoide*, *albuminat*, *albuminós*, -osa, *albuminúria*, *albura*, V. *alba*

ALBURNIA o *búrnia*, 'cert vas de terrissa, per a líquids' (avui més aviat de llaua, per tenir-hi oli), de l'àr. vg. *búrnia*, àr. *burniya*, id. □ 1.ª doc.: *burnia* darrer terç del S. xv; *alburnia*, 1527.

En el *Libre d'Art de Coch* de Mestre Robert (de Nola), que és de llavors: «pendràs figues que sien seques e bé melades --- e quant seran bé aplanades, hages una *búrnia* nova e neta e met-hi ---». Més doc. en el *DAG.* i *AlcM.* Avui sobretot *ambúrnia*, usual a Mallorca i a Urgell i Nord d'Urgell. En àrab normal *burniya* 'espècie de tassa de terrissa envernissada' (de vegades també *barniya*), sense arrel coneguda; però els mots d'aquesta forma, coincidint amb la dels ad-